

Богдан Е.В.

**ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ УЧЕНИКОВ МУЗЫКАЛЬНЫХ ШКОЛ
К КОНЦЕРТНЫМ ВЫСТУПЛЕНИЯМ**

В статье рассматриваются вопросы связанные с сценическим волнением музыкантов, анализируются научные подходы к этой проблеме. Предложена методика учебно-воспитательной работы по подготовке учеников музыкальных школ к концертным выступлениям.

Ключевые слова: сценическое волнение, мотивационное состояние, волевая регуляция, концентрация внимания.

Bogdan Y.V.

FEATURES OF PREPARING PUPILS OF MUSIC SCHOOLS TO CONCERT PERFORMANCES

The article deals with the questions which concern the performance anxiety among musicians, the history of science views on this problem is analysed. It proposes the methodology of preparing pupils for concerts.

Key words: performance anxiety, motivational state, volitional regulation, focus of attention.

УДК 371. 78 (091)

Буракова Н.О.

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я
В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

У статті висвітлюється педагогічні засади формування культури здоров'я в учнів загальноосвітньої школи.

Ключові слова: шкільна гігієна, здоров'я, школярі, організм, гігієнічні рекомендації.

Соціокультурні процеси, що відбуваються в Україні, взаємопов'язані зі всесвітніми тенденціями розвитку людства. В умовах глобалізації суспільства в національній системі освіти особливої актуальності набувають питання розвитку особистості в соціокультурному контексті, формування культури здоров'я підростаючого покоління, що й обумовило вибір нашої публікації, метою якої є висвітлення педагогічних засад формування культури здоров'я школярів.

Актуальність формування культури здоров'я населення України, зокрема дітей шкільного віку, зумовлена критичним станом здоров'я школярів. Так, початкову школу з погіршеним станом здоров'я завершують близько 80% учнів. Останнім часом відзначається не лише суттєве зменшення кількості здорових дітей, а й поширення серед них шкідливих звичок, знецінення культури здоров'я. Оскільки самій людині належить провідна роль у збереженні та зміцненні здоров'я, виборі способу життя, системи цінностей, ступеня гармонізації внутрішнього світу і відносин з оточенням, стає очевидним необхідність усвідомлення нею потреби бути культурно здоровою.

Основні підходи до формування культури здоров'я дітей і молоді визначено в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Законі України "Про фізичну культуру і спорт", Наказі Президента України "Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності в суспільстві та утвердження здорового способу життя", Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми "Здорова нація", Європейської стратегії ВООЗ "Здоров'я і розвиток дітей та підлітків" та інших документах, які створюють підґрунтя для взаємодії різних соціальних інститутів та регламентують правові основи педагогічної діяльності у вирішенні проблеми формування культури здоров'я підростаючого покоління.

Проблема культури та здоров'я відображена в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених (Д. Д. Бекарюков, О. П. Доброславін, Ф. Ф. Ерісман, І. А. Сікорський, С. Є. Советов) [1, с.5].

Сучасні умови розвитку українського суспільства висувають нові вимоги до системи освіти та виховання підростаючого покоління. Діти й молодь значно раніше інших категорій населення відчують наслідки деформації суспільства, гостро переживають свою соціальну незахищеність, прискорене падіння духовності, зростання психічної нестабільності та фізичної слабкості. Перегляд стратегії, змісту, методичного забезпечення навчально-виховного процесу, стану здоров'я дітей і молоді, який погіршується з кожним роком, вимагає зміни у ставленні шкільної системи освіти до цієї проблеми.

Україні необхідне покоління з високим рівнем освіченості, культури й здоров'я, здатне сприймати загальнолюдські цінності, творчо, продуктивно та довго діяти в будь-якій галузі соціальної практики.

Національною доктриною розвитку освіти передбачено оперативну зміну змісту освіти на основі новітніх педагогічних і технологічних досягнень. Згідно з нею школа повинна виконувати освітні, виховні, культуротворчі та аксіологічні функції.

Культура особистості школяра відображає рівень його розвитку, який відбивається у світогляді, системі цінностей, характері діяльності та спілкування, поведінці й способі життя, багатстві здібностей і творчих сил. Культура здоров'я є складовою частиною загальнокультурного розвитку особистості й складається з духовного, психічного, фізичного компонентів.

Наукові дослідження з формування культури здоров'я школярів у галузі педагогічної, культурологічної й валеологічної освіти та виховання, на жаль, страждають обмеженістю, фрагментарністю, що не дає можливості представити цілісну картину наукових поглядів на цю проблему.

Теоретичні пошуки шляхів розвитку шкільного фізкультурного й валеологічного навчання та виховання також недостатньо сприяли ефективності формування культури здоров'я молоді.

Розгляд проблеми шкільної валеології та її інтеграції з предметами фізичної культури й безпеки життєдіяльності, що спрямовані на формування культури здоров'я школярів, дозволяє виявити ряд суперечностей:

- між соціокультурною важливістю здоров'я як інтегративної характеристики розвитку суспільства й особистості та методологічною й теоретичною розробкою змісту та структури цього феномену;
- між об'єктивно існуючим педагогічним явищем та недостатньою розробкою соціально-педагогічних механізмів формування культури здоров'я школярів;
- між вимогами, що висуваються суспільством до особи випускника школи, та змістовим полем шкільної освіти, яке повинне забезпечити формування високого рівня культури здоров'я школярів;
- між вимогами до навчально-виховного процесу в школі та станом здоров'я школярів;
- між необхідністю формування високого рівня культури здоров'я школярів та недостатньою розробкою програмно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу з питань здоров'я;
- між можливостями навчально-виховного процесу з формування культури здоров'я школярів та недостатньою професійною підготовкою вчителів.

Ці суперечності зумовлюють постановку проблеми методологічного й теоретичного обґрунтування формування культури здоров'я учнівської молоді в навчально-виховному процесі [2].

Проблема здоров'я, у широкому його розумінні, на особистісному й суспільному рівнях сьогодні набула загальнопланетарного значення й розглядається як така, що кардинальним чином впливає на подальший розвиток людства.

Осмилення загального стану здоров'я школярів, аналіз сучасних процесів навчання й виховання підростаючого покоління, урахування соціально-економічних, психолого-педагогічних, медико-біологічних і культурологічних чинників соціальної дезадаптації шкільної молоді дозволили визначити вади у формуванні в неї культури здоров'я.

Формування здорового покоління – складний багатогранний процес, що потребує величезних зусиль багатьох людей, організацій і насамперед відповідальної державної політики в цій галузі.

Цілком природно й закономірно, що реалізація стратегічних планів потребує реформування системи освіти й виховання, зміни державної політики щодо формування культури здоров'я дітей і молоді в нових умовах розвитку суспільства.

До останнього часу головною тенденцією розвитку системи освіти в країні була її спрямованість на навчання, тобто набуття знань, умінь і навичок, що далеко не завжди створювало умови для формування здорового покоління. Сучасній школі поки що властиві такі риси, як бюрократична підпорядкованість державним інтересам, жорстка ідеологічна спрямованість, авторитарність взаємин учителя й учня, обмеження фінансових і матеріальних можливостей школи, пасивне ставлення учнів до навчання, орієнтація вчителів на механічну трансляцію матеріалу. Педагогічні протиріччя навчально-виховного процесу – перш за все невідповідність мети реальним результатам – актуалізують проблему формування культури здоров'я школярів. Крім цього, треба вказати на прорахунки в державній політиці відносно системи шкільної освіти, слабку підготовку педагогічних кадрів до роботи з формування культури здоров'я школярів, нескоординованість і безсистемність у взаємодії школи, сім'ї та громадськості, засобів масової інформації, міністерств та відомств.

Відсутність належних педагогічних умов розвитку учнів і формування їхнього здоров'я породжує зниження рівня соціального комфорту учнів як узагальнюючого стану їх здоров'я, що часто стає причиною різноманітних відхилень у їхньому поведженні, відчуженості від школи, втрати інтересу до навчання, сімейних конфліктів тощо.

Необхідність і своєчасність проведеного дослідження зумовлені, передусім, нагальною потребою вирішення проблеми покращення стану здоров'я школярів. Рівень культури здоров'я випускників шкіл не відповідає вимогам суспільства, і тому назріла необхідність перегляду системи роботи з урахуванням сучасного стану освіти та основних тенденцій розвитку науки про здоров'я.

Доведено, що використання історико-педагогічної спадщини, педагогічних поглядів та досвіду з питань формування здорового школяра, які належать видатним педагогам минулого – Я. Коменському, І. Песталоцці, К. Ушинському, П. Лесгафту, А. Макаренку і В. Сухомлинському, дозволить більш ефективно й послідовно розробляти соціально-педагогічну систему роботи з цієї проблеми в сучасних умовах. Педагогічний досвід минулого підтверджує думку про те, що позбавитися такого соціального явища, як погіршення стану здоров'я населення, дітей і учнівської молоді, можна лише загальними зусиллями всього суспільства.

Встановлено, що раніше виконані дослідження з питань формування культури здоров'я школярів не відповідають сучасним вимогам прогресивного розвитку шкільної освіти. Ця проблема є перспективним напрямом наукових досліджень в українській педагогіці. Ефективність виховного впливу може бути значною мірою підвищена в результаті комплексного наукового обґрунтування соціального, культурологічного, педагогічного й валеологічного аспектів даного напрямку.

Величезне значення в шкільній практиці приділяється навчальній роботі, яка є основним джерелом одержання систематичних знань, вироблення вмій і навичок з питань формування, збереження й зміцнення здоров'я засобами предметів освітньої галузі здоров'я і фізична культура, а також їх інтеграції з іншими предметами навчального плану школи.

Вагомим доповненням до процесу шкільної освіти й виховання є позакласна робота в її різноманітних формах, які сприяють формуванню культури здоров'я школярів.

Отже, система формування культури здоров'я школярів – це спеціально організований, цілеспрямований розвиток духовних, психічних і фізичних сил і здібностей особистості в їх цілісності в результаті спільної культурологічної, аксіологічної, валеологічної, фізкультурної діяльності школи, сім'ї й громадськості на основі єдності навчального й виховного процесів, повної реалізації валеологічного потенціалу всіх навчальних дисциплін і видів діяльності школярів.

У подальшому вважаємо за доцільне спрямовувати зусилля вчених на подальшу розробку теоретичних і практичних засад формування культури здоров'я не лише школярів, а й студентської молоді, започаткування нових науково-теоретичних напрямків фундаментальних досліджень цієї освітньої галузі.

Перспективною є розробка теоретичних, методологічних і методичних засад формування культури здоров'я школярів з орієнтацією на сучасні тенденції освіти в демократичних країнах світу з метою формування культури здоров'я школярів на рівні світових стандартів.

Необхідність подальшої розробки нового напрямку в педагогіці педагогічної системи формування культури здоров'я школярів та учнівської молоді зумовлено змінами в суспільстві й у системі освіти: створення полікультурної ситуації, формування демократичних цінностей, збільшення питомої ваги міжнародної інтеграції тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бекарюков Д. Д. Основные начала школьной гигиены. : 2 изд., М. – 1914. – 156 с.
2. Горашук В. П. Теоретичні і методичні засади формування культури здоров'я школярів / Автореферат дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / В. П. Горашук / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – 40 с. Горашук В. П. Здоров'я учнів. Від чого воно залежить? // Рідна шк. – 1997. – № 34. – С. 55 – 56.
4. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б. М. Бим-Бад; редкол. : М.М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова и др.] . – М. : Большая Рос. энциклопедия, 2002. – 528 с.
5. Подоляк-Шумило Н. Г., Познанский С. С. Школьная гигиена : Учебн. пособие для пед. ин-тов. – Киев: Вища школа. Головное изд-во, 1981. – 176 с.
6. Постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) "Про організацію навчальної роботи і внутрішній розпорядок у початковій, неповній середній і середній школі" // Збірник наказів та розпоряджень НКО УСРР. – 1935. – № 34. – С. 2 – 4.

Буракова Н.А.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ ЗДОРОВЬЯ У УЧАЩИХСЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье раскрываются педагогические основы формирования культуры здоровья у учащихся общеобразовательной школы.

Ключевые слова: школьная гигиена, здоровье, школьники, организм, гигиенические рекомендации.

Burakova N.A.

PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF A CULTURE OF HEALTH OF STUDENTS OF SECONDARY SCHOOLS

The article describes the pedagogical foundations of a culture of health of students of secondary schools.

Key words: school hygiene, health, children, body, hygiene recommendations.